

Załącznik
do uchwały Nr XXV/206/2016
Rady Powiatu Nakielskiego
z dnia 21 grudnia 2016 r.
w sprawie przyjęcia „Powiatowego programu
działań na rzecz osób niepełnosprawnych
na terenie Powiatu Nakielskiego na lata 2017-2021

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA TERENIE POWIATU NAKIELSKIEGO
NA LATA 2017 – 2021**

„Wszyscy są wobec prawa równi.

Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

*Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym
lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny”.*

(Konstytucja RP z 2 maja 1997r.)

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP.....	4
2. PODSTAWY PRAWNE.....	5
3. DIAGNOZA ZJAWISKA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DLA POWIATU NAKIELSKIEGO	6
3.1 Prawa osób niepełnosprawnych i ich przestrzeganie	15
3.2 Rehabilitacja osób niepełnosprawnych	18
3.2.1 Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie	19
3.2.2 Rehabilitacja społeczna.....	23
3.2.2.1 Dofinansowanie funkcjonowania warsztatu terapii zajęciowej	24
3.2.2.2 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusie rehabilitacyjnym.....	25
3.2.2.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	26
3.2.2.4 Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.....	29
3.2.2.5 Dofinansowanie sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych	29
3.2.2.6 Pilotażowy Program „Aktywny samorząd”	33
3.3 Pomoc i opieka specjalistyczna dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu	35
3.4 Dostosowanie infrastruktury powiatu do potrzeb osób niepełnosprawnych	39
4. REALIZACJA PROGRAMU	42
4.1 Analiza SWOT	42
4.2 Cel główny i cele szczegółowe Programu.....	43
4.3 Adresaci.....	47
4.4 Teren i czas działania.....	47
4.5 Harmonogram działań programu.....	47
4.6 Finansowanie programu	50
5. MONITORING I EWALUACJA.....	50
6. PODSUMOWANIE	50
7. ŹRÓDŁO UZYSKANIA DANYCH	51
8. ZAŁĄCZNIKI	51

1. WSTĘP

O dojrzałości moralnej naszego społeczeństwa świadczy stosunek do tych środowisk społecznych, które określa się jako najslabsze, a więc takie, które z różnych powodów znajdując się na obrzeżach życia społecznego, w niewielkim zakresie korzystają z pozytywnych przemian doświadczanych przez polskie społeczeństwo¹.

Społeczeństwo, które wyklucza część swoich członków jest społeczeństwem zubożonym. Działania na rzecz poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych doprowadzą do zbudowania świata obejmującego wszystkich². Zatem podstawową rolą i jednocześnie obowiązkiem państwa jest podejmowanie działań, zapewniających poszanowanie i ochronę konstytucyjnych praw oraz godności osób z niepełnosprawnością a także ich równe traktowanie w każdej dziedzinie życia³.

Ustawy kompetencyjne nakładają na organy administracji rządowej i samorządowej określone obowiązki w realizacji polityki społecznej wobec problemu niepełnosprawności. Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych to ogół działań podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych, mający na celu wyrównywanie nieuzasadnionych różnic socjalnych oraz tworzenie szans funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiających ich pełną integrację ze społeczeństwem. Zadania te są realizowane przez instytucje administracji rządowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej, a także przez organizacje pozarządowe. Do osiągnięcia optymalnych efektów konieczna jest współpraca wszystkich instytucji oraz koordynacja podejmowanych działań⁴.

Z reguły większość osób niepełnosprawnych potrzebuje różnych form pomocy i wsparcia ze strony społeczeństwa dla rozwiązania problemów i zaspokojenia potrzeb związanych z niepełnosprawnością. Może to być pomoc i wsparcie w formie stosownej edukacji, rehabilitacji, szkolenia zawodowego, pomocy w uzyskaniu pracy, usług asystenta osobistego, zaopatrzenia w sprzęt techniczny i rehabilitacyjny itp.⁵ Zatem rehabilitacja osób niepełnosprawnych rozpatrywana wieloaspektowo musi dokonywać się zarówno z udziałem samych zainteresowanych oraz osób w pełni sprawnych.

Potrzeby osób niepełnosprawnych właściwe rozpoznanie i zdiagnozowanie winny skutkować podejmowaniem działań mających na celu wyeliminowanie przeszkód utrudniających wskazanej

¹ P. Boryszewski, *Niepełnosprawność w opinii społeczności lokalnych na przykładzie 10 wybranych gmin w Polsce*, Warszawa 2007, s. 9

² *Deklaracja Madrycka*, <http://www.niepelnospawni.pl/ledge/x/1878> [dostęp: 15.09.2016r.]

³ J. Duda, *Wstęp Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, *Socius*, nr 1/2009, s. 2, <http://docplayer.pl/4088583-Polsko-niemieckie-pismo-o-osobach-z-niepelnospawnosciami-menschen-mit-behinderungen-eine-deutsch-polnische-zeitschrift.html> [dostęp: 23.09.2016r.]

⁴ A. Kurzynowski, *Osoby niepełnosprawne w polityce społecznej W: Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych. Drogi do integracji*, red. J. Mikulski, J. Auleytner. Warszawa 1996, s. 21

⁵ T. Majewski, C. Miżejewski, W. Sobczak, *Gmina a niepełnosprawność. Podręcznik dla samorządów gminnych z zakresu aktywizacji zawodowej i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2007, Zeszyt 43, s. 16

grupie aktywny udział w życiu społecznym, a przede wszystkim zapobiegać ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Zatem w zakresie określenia właściwych kierunków działań znacząca była współpraca z przedstawicielami samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy i organizacji pozarządowych. Stąd w oparciu o informacje i materiały zebrane od wskazanych instytucji za pośrednictwem różnych form przekazu został opracowany przedmiotowy program.

2. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie i realizacja powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych wynika z art. 35a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁶.

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu nakielskiego na lata 2017 - 2021 będący niejako dopełnieniem obowiązku ustawowego powstał w celu wyznaczenia pewnych działań, które będą podejmowane dla środowiska osób niepełnosprawnych w najbliższych latach. Program został opracowany zgodnie ze Strategią rozwiązywania problemów społecznych w powiecie nakielskim na lata 2016 - 2020. Ponadto stanowi kontynuację założeń zawartych w poprzednim programie, który został opracowany na lata 2013-2016.

Sytuację osób niepełnosprawnych reguluje wiele aktów prawa międzynarodowego, krajowego i lokalnego. Ponadto prawa wskazanej grupy beneficjentów są przedmiotem uwagi organizacji międzynarodowych w tym Organizacji Narodów Zjednoczonych. Na potrzeby opracowania programu odniesiono się głównie do aktów prawnych tj.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.),
2. ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997r. (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.),
3. ustawa z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930),
4. ustawa z 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2016 poz. 645 ze zm.),
5. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 poz. 239 ze zm.),
6. uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. 1997 Nr 50, poz. 475),

⁶ Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.

7. uchwała Nr XVII/138/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 marca 2016r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016-2020”.

Zagadnienia rozpatrywane w programie mogą wymagać szerszego kontekstu prawnego, stąd konieczne będzie odwołanie się do innych ustaw i aktów prawnych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim.

3. DIAGNOZA ZJAWISKA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DLA POWIATU NAKIELSKIEGO

Szczególną grupę beneficjentów, którym przysługuje prawo do pomocy społecznej stanowią osoby niepełnosprawne i ich rodziny⁷. W krajach Unii Europejskiej nie ma jednej definicji niepełnosprawności; często nawet w jednym kraju używa się kilku różnych. Każdy kraj Unii ma również własny system orzekania o niepełnosprawności⁸.

W modelu medycznym problemy osób niepełnosprawnych to konsekwencja choroby, uszkodzenia. Niepełnosprawność to osobista tragedia konkretnej osoby. W modelu społecznym niepełnosprawność powstaje wskutek ograniczeń doświadczanych przez osoby nią dotknięte, takich jak uprzedzenia, utrudniony dostęp do budownictwa użyteczności publicznej, niedostosowany transport, złe rozwiązania na rynku pracy. Niepełnosprawność jest więc pojmowana jako wynik barier społecznych i ekonomicznych⁹.

Według zapisu w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych osoby niepełnosprawne to osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji¹⁰.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wskazuje, że niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy¹¹.

⁷ por. art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2016 poz. 930)

⁸ E. Wapiennik, R. Piotrowicz, *Niepełnosprawny – pełnoprawny obywatel*, Warszawa 2002, s. 19

⁹ R. Niecikowska, *Kim była i kim jest osoba niepełnosprawna*, Socius, nr 1/2009, str. 6, <http://docplayer.pl/4088583-Polsko-niemieckie-pismo-o-osobach-z-niepelnosprawnosciami-menschen-mit-behinderungen-eine-deutsch-polnische-zeitschrift.html>, [dostęp: 23.09.2016r.]

¹⁰ par. 1 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. 1997 Nr 50, poz. 475)

¹¹ ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127, poz. 721 ze zm.)

W Polsce obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa, regulowane odrębnymi ustawami i prowadzone przez różne instytucje:

- do celów rentowych – prowadzone przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, lekarzy rzeczoznawców i komisje lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dla rolników i ich rodzin) lub komisje lekarskie Ministerstwa Obrony Narodowej lub Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (tzw. służby mundurowe i ich rodziny) na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,
- do celów pozarentowych – prowadzone przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności osób do 16 roku życia lub o stopniu niepełnosprawności pozostałych osób, na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹².

Pośród zdefiniowanej grupy osób wyróżniamy osoby niepełnosprawne prawnie, czyli te, które posiadają potwierdzoną orzeczeniem niepełnosprawność, wydane przez odpowiedni organ do tego uprawniony i osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, które subiektywnie odczuwają ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych właściwie do swojego wieku.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku¹³.

W Polsce system zabezpieczenia społecznego osób niepełnosprawnych jest realizowany w ramach:

- powszechnego ubezpieczenia społecznego pracowników, osób pracujących na własny rachunek i rolników;
- zaopatrzenia społecznego niektórych pracowników określonych urzędów państwowych;
- pomocy społecznej;
- wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych i pracodawców tworzących dla nich miejsca pracy.

W każdym z tych systemów odrębnie definiuje się niepełnosprawność oraz zakres uprawnień do świadczeń przysługujących z tego tytułu.

¹² por. *Niepełnosprawność*, <http://www.gazetaprawna.pl/encyklopedia/medycyna/hasla/334543,niepelnosprawnosc.html>, [dostęp: 27.09.2016r.]

¹³ art. 4a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127, poz. 721 ze zm.)

W ubezpieczeniu społecznym pracowników i osób pracujących na własny rachunek realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Stopnie niezdolności do pracy:

- całkowita – utrata zdolności do wykonywania jakiejkolwiek pracy;
- częściowa – utrata w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

W ubezpieczeniu społecznym rolników, realizowanym przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym uważa się ubezpieczonego, który z powodu naruszenia sprawności organizmu utracił zdolność do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym.

W zaopatrzeniu inwalidztwa żołnierzy zawodowych (Ministerstwo Obrony Narodowej) i funkcjonariuszy policyjnych (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji) inwalidą jest żołnierz lub funkcjonariusz MSWiA zwolniony z zawodowej służby wojskowej, który ze względu na stan zdrowia został uznany za całkowicie niezdolnego do tej służby wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu. Wyróżnia się trzy grupy inwalidztwa żołnierzy lub funkcjonariuszy całkowicie niezdolnych do służby:

- I grupa – całkowicie niezdolni do służby i całkowicie niezdolni do pracy;
- II grupa – całkowicie niezdolni do służby i częściowo niezdolni do pracy;
- III grupa – całkowicie niezdolni do służby i zdolni do pracy.

W orzecznictwie o niepełnosprawności (Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności) osobami niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia pełnienie funkcji społecznych, a szczególnie zdolności do wykonywania pracy zawodowej¹⁴.

Wyróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności:

- **znaczny**, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- **umiarkowany**, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,

¹⁴ A. Wilmowska-Pietruszyńska, *Orzecznictwo lekarskie w systemie zabezpieczenia społecznego następstw choroby*, <https://www.pfron.org.pl/download/5/77/02AnnaWilmowska-Pietruszynska.pdf>, [dostęp: 27.09.2016r.]

- **lekki**, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne¹⁵.

Osoby niepełnosprawne żyją we wszystkich częściach świata i we wszystkich warstwach społecznych. Według Światowego Raportu o Niepełnosprawności na świecie żyje ponad miliard osób niepełnosprawnych, z czego 110-190 milionów boryka się z poważnymi trudnościami w funkcjonowaniu. Ponadto liczba osób niepełnosprawnych stale rośnie. Zmiana ta spowodowana jest częściowo przez wzrost średniej długości życia oraz częstsze występowanie schorzeń przewlekłych, takich jak cukrzyca czy choroby serca. W niektórych przypadkach wpływ na zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych mają także inne czynniki środowiskowe, np. wypadki drogowe czy klęski żywiołowe. Dokument nakreśla problem nierówności. Niepełnosprawność częściej dotyka ubogich, kobiety i osoby starsze¹⁶.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011r. około 4,7 mln (dokładnie 4 697 tys.). Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało ponad 3,1 mln osób (dokładnie 3 131,5 tys.), a udział osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej wyniósł blisko 96%¹⁷.

Powiat nakielski utworzony w ramach reformy administracyjnej w 1999 roku położony jest w zachodniej części województwa kujawsko - pomorskiego, a jego powierzchnia wynosi 1 120 km². Wskazany obszar zamieszkuje 86 936 osób, w tym 43 874 kobiety (50,47%) i 43 062 mężczyzn (49,53%), co stanowi 4,16% ogółu ludności w województwie kujawsko-pomorskim. Gęstość zaludnienia wynosi 78 osób/km², a wskaźnik urbanizacji stanowi 44,4% i jest to średni stopień urbanizacji. Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku najwięcej ludności zamieszkiwało gminę Nakło nad Notecią – 32 440 osób następnie gminę Szubin 24 311 mieszkańców. Na trzecim miejscu znalazła się gmina Kcynia, którą zamieszkiwało 13 548 osób, na czwartym gmina Mrocza z 9 317 osób. Najmniej obywateli zamieszkiwało gminę Sadki, ponieważ tylko 7 320 osoby¹⁸.

¹⁵ por. art. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127, poz. 721 ze zm.)

¹⁶ A. Officer, Światowy Raport o Niepełnosprawności, Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania, Nr IV/2012(5), s. 32

¹⁷ Główny Urząd Statystyczny, Narodowy Spis Powszechny <http://stat.gov.pl/spisy-powszechny/nsp-2011/nsp-2011-wyniki/> [dostęp: 27.09.2016r.]

¹⁸ Główny Urząd Statystyczny, Województwo Kujawsko-Pomorskie -Podregiony, Powiaty, Gminy-2015, Warszawa 2014, s. 88

Precyzyjne określenie liczby osób niepełnosprawnych w powiecie nakielskim jest niemożliwe, chociażby ze względu na brak prowadzonych w tym zakresie szczegółowych statystyk, a zebrane dane z różnych organów zajmujących się orzekaniem nie są adekwatne do rzeczywistej liczby tych osób.

O dane statystyczne dotyczące wydanych orzeczeń dla powiatu nakielskiego wystąpiono do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Bydgoszczy oraz Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nakle nad Notecią.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy udzielił odpowiedzi, że nie ma możliwości wygenerowania danych o liczbie orzeczeń lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalających stopień niezdolności do pracy lub celowość przekwalifikowania zawodowego według płci i jednostek chorobowych wydanych dla osób z powiatu nakielskiego w latach 2013 – 2015.

Z danych przekazanych przez Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) w Bydgoszczy wynika, iż w latach 2013-2015 na terenie powiatu nakielskiego lekarze rzeczoznawcy i komisje lekarskie KRUS wydały:

- 433 orzeczenia o okresowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, w tym 10 o niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- 190 orzeczeń o trwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, w tym 64 o niezdolności do samodzielnej egzystencji.

W powiecie nakielskim o niepełnosprawności (w stosunku do osób do 16 roku życia) oraz o stopniu niepełnosprawności (wobec osób powyżej 16 roku życia) orzeka Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nakle nad Notecią, który przedstawił dokładne dane obrazujące liczbę osób niepełnosprawnych według określonych kryteriów (stopień niepełnosprawności, wiek, płeć, wykształcenie, rodzaj dysfunkcji z podziałem na osoby dorosłe i dzieci do 16 roku życia).

Tabela 1. Liczba złożonych wniosków i wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

rok	Liczba przyjętych wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż.	Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 r. ż.	Liczba przyjętych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dla dzieci poniżej 16 r. ż.	Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż.
2013	2 097	2 097	503	491
2014	2 131	1 964	490	463
2015	2 190	2 131	453	458

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Tabela 2. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności (stan na 31 grudnia danego roku).

stopień niepełnosprawności	2013		2014		2015	
	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%
znaczny	660	21,46	595	21,46	770	24,77
umiarkowany	1262	41,03	1240	44,73	1510	48,58
lekki	1154	37,52	937	33,80	828	26,64
Razem	3076	100	2772	100	3108	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

W powyższym zestawieniu można zaobserwować tendencję spadkową liczby osób z lekkim stopniem niepełnosprawności, przy czym wzrosła liczba wydanych orzeczeń z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności.

Tabela 3. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według wieku.

wiek	2013		2014		2015	
	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%
16-25	292	9,49	179	6,46	227	7,30
26-40	365	11,87	335	12,09	305	9,81
41-59	1445	46,98	1212	43,72	1180	37,97
60 lat i więcej	974	31,66	1046	37,73	1396	44,92
Razem	3076	100	2772	100	3108	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Z powyższych danych wynika, iż najwięcej orzeczeń zostało wydanych dla osób w grupie wiekowej 41-59 lat oraz osób powyżej 60 roku życia. Może to też sugerować, iż niepełnosprawność nasila się wraz z wiekiem. Natomiast patrząc na całościowe zestawienie, nie można wyróżnić żadnej grupy, która szczególnie wykazywałaby tendencję rosnącą w stosunku do ogółu orzeczeń.

Tabela 4. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według płci.

płeć	2013		2014		2015	
	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%
kobiety	1597	51,92	1434	51,73	1587	51,06
mężczyźni	1479	48,08	1338	48,27	1521	48,94
Razem	3076	100	2772	100	3108	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Pośród liczby wystawionych dokumentów dla osób po 16 roku życia kobiety stanowiły ponad połowę beneficjentów tj. średnio 51,57% w stosunku do liczby mężczyzn, których przeciętny procent stanowił wartość 48,43%.

Tabela 5. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według poziomu wykształcenia.

wykształcenie	2013		2014		2015	
	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%
mniej niż podstawowe	268	8,71	369	13,31	103	3,31
podstawowe i gimnazjalne	868	28,22	704	25,40	948	30,50
zasadnicze	1077	35,01	918	33,12	1134	36,49
średnie	707	22,98	638	23,02	724	23,29
wyższe	156	5,07	143	5,16	199	6,40
Razem	3076	100	2772	100	3108	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Według poziomu wykształcenia wydane orzeczenia dla osób z wykształceniem zasadniczym stanowiły najliczniejszą grupę. Drugi pod względem wielkości zbiorów orzeczeń stanowiły dokumenty dla osób z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym oraz średnim. Osoby z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia stanowiły przeciętnie 8,44% jednakże liczebność tej grupy maleje. Natomiast osoby z wyższym wykształceniem znajdują się w najmniej licznej grupie – średnio 5,54%, chociaż odsetek tych osób nieznacznie wzrasta.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności orzeczenie może zawierać od jednego do trzech symboli przyczyny niepełnosprawności, które są oznaczone w następujący sposób:

- 01-U – upośledzenie umysłowe,
- 02-P – choroby psychiczne,
- 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 04-O – choroby narządu wzroku,
- 05-R – upośledzenie narządu ruchu,
- 06-E – epilepsja,
- 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia,
- 08-T – choroby układu pokarmowego,
- 09-M – choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N – choroby neurologiczne,
- 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe¹⁹.

¹⁹ art. 32 ust. 2, 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. 2015 poz. 1110)

Tabela 6. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	2013			2014			2015		
	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki
01 – U	15	36	21	5	19	8	26	25	5
02 – P	47	179	177	34	172	166	61	157	122
03 – L	22	52	50	17	46	50	11	54	46
04 – O	11	29	13	13	13	16	12	17	10
05 – R	135	319	328	120	359	247	145	527	250
06 – E	13	45	9	12	52	17	15	33	18
07 – S	120	215	215	128	201	170	135	244	171
08 – T	26	28	27	30	28	26	45	32	20
09 – M	48	38	19	35	33	19	47	40	18
10 – N	128	202	198	122	207	138	171	265	90
11 – I	95	119	97	79	110	80	102	116	78
12 – C	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem:	3076			2772			3108		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Na podstawie wskazanych danych Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2013 – 2015 łącznie wydał 8956 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności (wartość liczona narastająco według stanu na ostatni dzień roku). We wskazanym okresie najliczniejszą grupę wydanych dokumentów stanowią orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z kodem 05-R (upośledzenie narządu ruchu), 07-S (choroby układu oddechowego i krążenia), 10-N (choroby neurologiczne) oraz 02-P (choroby psychiczne). Najmniej liczny zbiór stanowią orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z 04-O (choroby narządu wzroku) oraz 06-E (epilepsja) w roku 2013 i 01-U (upośledzenie umysłowe) w latach 2014 i 2015.

Tabela 7. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności według wieku.

wiek	2013		2014		2015	
	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%
do 3 lat	164	25,71	142	24,23	139	22,60
4-7	155	24,29	153	26,11	170	27,64
8-16	319	50,00	291	49,66	306	49,76
Razem	638	100	586	100	615	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

W stosunku do osób do 16 roku życia wydano najwięcej orzeczeń dla grupy w wieku 8 - 16 lat, która stanowiła prawie połowę dokumentów. Następnie dla osób w przedziale wiekowym do 3 lat i 4 - 7 lat. Przy czym wartość procentowa wskazanych zbiorów jest bardzo zbliżona.

Tabela 8. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności według płci.

płeć	2013		2014		2015	
	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%
kobieta	243	38,09	218	37,20	244	39,67
mężczyzna	395	61,91	368	62,80	371	60,33
Razem	638	100	586	100	615	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w latach 2013 – 2015 wynosiła 1839, przy czym kobiety stanowiły przeciętnie 38,32%, a mężczyźni 61,68%. We wskazanym okresie wartość dla obu grup jest porównywalna.

Tabela 9. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności ze względu na symbol przyczyny niepełnosprawności.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	2013		2014		2015	
	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%	liczba orzeczeń	%
01 – U	27	4,23	24	4,10	26	4,23
02 – P	31	4,86	38	6,48	46	7,48
03 – L	35	5,49	37	6,31	47	7,64
04 – O	46	7,21	38	6,48	41	6,67
05 – R	62	9,72	62	10,58	44	7,15
06 – E	16	2,51	16	2,73	11	1,79
07 - S	150	23,51	126	21,50	136	22,11
08 – T	12	1,88	6	1,02	12	1,95
09 – M	28	4,39	28	4,78	30	4,88
10 – N	47	7,37	57	9,73	49	7,97
11 – I	146	22,88	108	18,43	117	19,02
12 - C	38	5,96	46	7,85	56	9,10
Razem:	638	100	586	100	615	100

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nakle nad Notecią

Na przestrzeni wskazanych lat najwięcej orzeczeń zostało wydanych dla dzieci ze względu na choroby układu oddechowego i krążenia (07-S) i inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (11-I). Najmniejszą grupę stanowią orzeczenia z kodem 08-T (choroby układu pokarmowego) i 06-E (epilepsja).

3.1 Prawa osób niepełnosprawnych i ich przestrzeganie

W doktrynie politycznej funkcjonuje szereg rodzajów podziału praw człowieka. Powszechnie przyjętą się podział na prawa obywatelskie i polityczne oraz prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne. Do praw obywatelskich i politycznych zaliczane są m.in. prawo do życia, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawo do sądu i rzetelnego procesu sądowego, prawo do prywatności, prawo do udziału w życiu publicznym, prawo do wolności gospodarowania, prawo do swobodnego przemieszczania się, prawo do zrzeszania się, wolność zgromadzeń, wolność sumienia i wyznania, wolność od tortur i od niewolnictwa. Prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne zawierają w szczególności: prawo do pracy, prawa przynależne związkom zawodowym, prawo do minimalnego zabezpieczenia społecznego (włączając w to: wyżywienie, ubranie oraz zamieszkanie), prawo do opieki medycznej, prawo do nauki oraz do udziału w życiu kulturalnym. Trudno rozstrzygnąć, czy istnieje możliwość dokładnego rozróżnienia pomiędzy prawami obywatelskimi i politycznymi oraz gospodarczymi, socjalnymi i kulturalnymi. Prawa te bowiem przenikają się i uzupełniają wzajemnie. Razem tworzą katalog praw przysługujących żyjącej w społeczeństwie jednostce. (...) Respektowanie praw obywatelskich i politycznych nie zależy, co do zasady, od sytuacji finansowej państwa, natomiast poziom realizacji praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych państwa jest wyraźnie zależny od poziomu rozwoju gospodarczego²⁰. Prawa osób niepełnosprawnych gwarantowane są wieloma aktami prawnymi²¹, które stanowią bogaty zbiór o bardzo różnym charakterze i mocy obowiązywania.

Osoby niepełnosprawne są beneficjentami wszystkich praw, które przysługują osobom pełnosprawnym. Nie ma zatem potrzeby deklarowania w szczególny sposób, że osobom niepełnosprawnym przysługują takie prawa człowieka, jak np. prawo do życia czy do pracy. Potwierdzenie w szczególnym akcie prawnym przysługiwania osobom niepełnosprawnym niektórych praw obywatelskich powszechnie obowiązujących może sugerować, że gdyby tego nie uczyniono, to osoby niepełnosprawne nie mogłyby z tych praw korzystać. Osoby niepełnosprawne mogą jednak w praktyce napotykać na trudności w korzystaniu z niektórych praw – w związku ze swymi ułomnościami. Rzeczywiste zagwarantowanie praw człowieka wymaga zatem stworzenia mechanizmów wyrównania szans osób niepełnosprawnych i stworzenia im warunków do korzystania w pełni z praw przysługujących wszystkim obywatelom. Mówiąc inaczej, osoby niepełnosprawne

²⁰ M. Jankowska, *Prawa osób niepełnosprawnych w międzynarodowych aktach prawnych*, <https://www.pfron.org.pl/download/5/78/03MariaJankowska.pdf> [dostęp: 27.10.2016r.]

²¹ por. *Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych* (Dz. U. 2012 poz. 1169), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.* (Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483 ze zm.), *ustawa z dnia 3 grudnia 2010r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* (Dz. U. 2016 poz. 1219), *ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.), *uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych* (M. P. 1997 Nr 50 poz. 475), *uchwała z dnia 7 grudnia 2012r. Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych* (M. P. 2012 poz. 991)

powinny korzystać z pewnych szczególnych praw, swoistych dla tej grupy społecznej – po to, aby mogły w takim samym stopniu korzystać z praw przysługujących wszystkim ludziom²².

Zgodnie z zapisami Karty praw osób niepełnosprawnych osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Sejm stwierdza, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb²³.

²² P. Przybysz, *Prawa człowieka a prawa niepełnosprawnych*, http://idn.org.pl/sonnszz/prawa_niepelnosprawn1.htm [dostęp: 27.10.2016r.]

Ponadto osobom niepełnosprawnym przysługuje szereg uprawnień wynikających z innych przepisów prawa tj.:

Tabela 10. Uprawnienia osób niepełnosprawnych.

Lp.	Obszar	Regulowane kwestie	Dokument regulujący/ instytucja dająca uprawnienia
1	Komunikacja/podróż	zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w podróży środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego (PKP) i autobusowego (PKS)	ustawa z dnia 20 czerwca 1992r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. 2012 poz. 1138 ze zm.)
		prawa i obowiązki niepełnosprawnych pasażerów w ruchu kolejowym	rozporządzenia (WE) Nr 1371/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007r.
2	Karta parkingowa	otrzymanie karty parkingowej	ustawa z dnia 20 czerwca 1997r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. 2012 poz. 1137 ze zm.)
3	Poczta	udogodnienia związane z usługami pocztowymi	ustawy z dnia 23 listopada 2012r. Prawo pocztowe (Dz. U. 2016 poz. 1113 ze zm.)
4	Telekomunikacja	udogodnienia w ramach usług telekomunikacyjnych	ustawa z dnia 16 lipca 2004r. Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. 2016 poz. 1489)
5	Radio i Telewizja	zwolnienia od opłaty abonamentu RTV	ustawa z dnia 21 kwietnia 2005r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. 2014 poz. 1204 ze zm.)
6	Podatki	ulgi w podatku dochodowym	ustawa z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2012 poz. 361 ze zm.)
7	Zwolnienie z podatku od czynności cywilnoprawnych	zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych	ustawa z dnia 9 września 2000r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. 2016 poz. 223 ze zm.)
8	Wybory	uprawnienia związane z wyborami do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast	ustawa z dnia 5 stycznia 2011r. Kodeks wyborczy (Dz. U. 2011 Nr 21, poz. 112 ze zm.)
9	Kultura fizyczna i sport	uprawnienia związane z kulturą fizyczną i sportem osób niepełnosprawnych	ustawa z dnia 25 czerwca 2010r. o sporcie (Dz. U. 2016 poz. 176 ze zm.)
10	Kultura i sztuka	brak szczególnych uprawnień wynikających z niepełnosprawności (ubieganie się o pomoc stypendialną na ogólnych zasadach)	ustawa z dnia 25 października 1991r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. 2012 poz. 406 ze zm.)
11	Edukacja	zasady dotyczące kształcenia w Polsce (w tym osób niepełnosprawnych)	ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. 2015 poz. 2156 ze zm.)
		dotądowe wsparcie dla uczniów w ramach niektórych programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
12	Szkolnictwo wyższe	kształcenie na poziomie szkolnictwa wyższego	ustawa z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2012 poz. 572 ze zm.)
		dotądowe wsparcie w ramach niektórych programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych²⁴.

²³ § 1 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. 1997 nr 50 poz. 475)

²⁴ Uprawnienia osób niepełnosprawnych, <http://www.niepelnospawni.gov.pl/p,94,uprawnienia-osob-niepelnospawnych> [dostęp: 26.10.2016r.]

Institucje, organizacje i jednostki działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu nakielskiego realizując zadania (w tym statutowe, zlecone) odnoszą się do przestrzegania praw osób niepełnosprawnych zagwarantowanych prawem. Działania w danym obszarze zostały przybliżone w kolejnej części opracowania.

3.2 Rehabilitacja osób niepełnosprawnych

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej²⁵.

Nadrzędnym celem rehabilitacji osób niepełnosprawnych jest normalizacja ich życia. Określa się ją jako proces stwarzania lub przywracania do sytuacji życiowej uważanej za normalną dla człowieka żyjącego w określonej społeczności. Mówiąc inaczej jest to stwarzanie lub przywracanie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego i niezależnego funkcjonowania w swoim środowisku fizycznym, zawodowym i społecznym oraz do uzyskania odpowiedniej jakości życia i możliwie pełnej integracji w swojej społeczności lokalnej. Normalizacja w tym przypadku obejmuje takie dziedziny życia, jak: życie domowe i rodzinne, edukacja – uzyskanie odpowiedniego rozwoju osobistego, zawodowego i społecznego, praca zawodowa – zapewniająca odpowiednie środki materialne i status zawodowo-społeczny oraz rekreacja – pożyteczne spędzanie czasu wolnego. Dobrze przeprowadzona rehabilitacja ma właśnie zapewnić osobie niepełnosprawnej normalną sytuację życiową²⁶.

Z uwagi na fakt, że niepełnosprawność jest stanem, który może prowadzić do wykluczenia społecznego ważne jest aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych w różnych sferach życia. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią obejmuje pomocą osoby niepełnosprawne i ich rodziny w zakresie rehabilitacji społecznej. Natomiast wsparcie w zakresie rehabilitacji zawodowej oferuje Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią.

Tabela 11. Wartość środków na rehabilitację osób niepełnosprawnych w powiecie nakielskim.

REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	2 614 073	2 117 665	2 232 243	2 423 775

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

²⁵ art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.)

²⁶ T. Majewski, C. Miżejowski, W. Sobczak, *Gmina a niepełnosprawność. Podręcznik dla samorządów gminnych z zakresu aktywizacji zawodowej i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2007, Zeszyt 43, s. 25

3.2.1 Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej są realizowane przez powiatowe urzędy pracy. Ma ona na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy²⁷.

Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią, działając w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, realizuje zadania zmierzające do aktywizacji osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie powiatu nakielskiego. Instytucja oferuje wsparcie poprzez różne formy aktywizacji w tym: giełdy pracy, targi pracy, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, środki na podjęcie działalności gospodarczej, porady grupowe, zajęcia aktywizacyjne, grupowe informacje zawodowe i spotkania informacyjne²⁸.

Tabela 12. Aktywizacja osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne.

wyszczególnienie	2013	2014	2015
prace interwencyjne	1	0	0
roboty publiczne	24	9	16
prace społecznie użyteczne	27	22	22
staże	49	26	32
przygotowanie zawodowe	0	0	0
szkolenia	9	14	13
podjęcie działalności gospodarczej	5	6	0
zatrudnienie w ramach doposażenia stanowiska pracy	5	10	4
podjęcie pracy w ramach bonu zatrudnieniowego	0	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

Osoby niepełnosprawne mogą także ubiegać się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nakle nad Notecią o przyznanie środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podjęcie działalności gospodarczej.

Tabela 13. Liczba osób niepełnosprawnych ubiegających się o przyznanie środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podjęcie działalności gospodarczej.

2013	2014	2015
2	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

²⁷ art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.)

²⁸ por. Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią, *Formy aktywizacji. Informacje ogólne*, <http://www.pupnaklo.pl/202,biezace> [dostęp: 05.10.2016r.]

Pracodawca, spełniający odpowiednie warunki, może ubiegać się o refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Tabela 14. Liczba pracodawców ubiegających się o refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

2013		2014		2015	
Liczba złożonych wniosków	Liczba podpisanych umów	Liczba złożonych wniosków	Liczba podpisanych umów	Liczba złożonych wniosków	Liczba podpisanych umów
1	0	2	1	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

Obowiązkiem pracodawcy jest utrzymanie powstałych stanowisk przez co najmniej 3 lata (36 miesięcy). Maksymalna wysokość dotacji na podjęcie działalności gospodarczej oraz refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy nie może przekroczyć 15-krotnej wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale w gospodarce narodowej.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące bezrobotnych osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2013-2015 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nakle nad Notecią.

Tabela 15. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według wykształcenia.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	2013		2014		2015	
	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne
wyższe	351	10	359	13	320	7
policealne i średnie zawodowe	1107	44	1001	31	783	31
średnie ogólnokształcące	600	21	525	21	417	21
zasadnicze zawodowe	2537	158	2082	137	1697	97
gimnazjalne i poniżej	2108	118	1906	109	1655	88

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

Tabela 16. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według wieku.

WIEK	2013		2014		2015	
	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne
18 - 24 lata	1452	20	1174	22	870	14
25 - 34 lata	1851	62	1631	43	1328	33
35 - 44 lata	1367	69	1231	83	1014	62
45 - 54 lata	1232	98	1050	77	918	68
55 - 59 lat	646	83	596	65	519	43
60 - 64 lata	155	19	191	21	223	24

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

Tabela 17. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według czasu pozostania bez pracy.

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY	2013		2014		2015	
	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne
do 1 miesiąca	647	24	550	15	513	21
od 1 do 3 miesięcy	1390	73	1327	50	1104	58
od 3 do 6 miesięcy	1104	52	897	46	742	38
od 6 do 12 miesięcy	1314	68	971	56	780	50
od 12 do 24 miesięcy	1218	75	1031	65	731	28
powyżej 24 miesięcy	1030	59	1097	79	1002	49

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

Tabela 18. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według stażu pracy.

STAŻ PRACY	2013		2014		2015	
	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	Bezrobotni ogółem	w tym osoby niepełnosprawne
bez stażu	1005	26	869	28	687	18
do 1 roku	834	24	798	24	693	16
od 1 do 5 lat	1727	58	1475	59	1226	44
od 5 do 10 lat	1062	62	957	51	782	42
od 10 do 20 lat	1105	79	967	72	806	55
od 20 do 30 lat	705	77	578	62	475	47
30 lat i więcej	265	25	229	15	203	22

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

Tabela 19. Ewidencja osób niepełnosprawnych bezrobotnych w poszczególnych półroczach.

Osoby niepełnosprawne		2013		2014		2015	
		I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze
osoby włączone do ewidencji		255	262	196	228	169	224
w tym:	poprzednio pracujący	237	241	182	205	159	204
	zamieszkali na wsi	120	119	85	112	82	117
	do 25 roku życia	25	25	17	27	15	21
	powyżej 50 roku życia	98	102	71	83	62	87
	z wykształceniem co najmniej średnim	76	65	49	72	55	69
	bez kwalifikacji zawodowych	53	61	54	52	38	39
Osoby wyłączone z ewidencji		256	258	237	227	239	221
w tym:	podjęcie pracy	104	106	82	76	89	85
Stopień niepełnosprawności							
w tym:	znaczny	2	2	3	1	0	1
	umiarkowany	65	60	61	64	52	48
	lekki	280	289	246	246	189	195

Rodzaj niepełnosprawności							
w tym:	01-U – upośledzenie umysłowe	2	1	1	1	2	1
	02-P – choroby psychiczne	50	61	45	52	34	42
	03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	21	17	9	14	14	17
	04-O – choroby narządu wzroku	22	19	20	24	17	21
	05-R – upośledzenie narządu ruchu	94	85	86	63	62	60
	06-E – epilepsja	11	10	12	15	11	12
	07-S – choroby układu oddechowego i krążenia	36	37	31	28	21	19
	08-T – choroby układu pokarmowego	9	9	10	10	8	5
	09-M – choroby układu moczowo-płciowego	4	9	6	4	1	2
	10-N – choroby neurologiczne	47	58	45	50	35	27
	11-I – inne	43	38	38	43	30	31
	12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	0	0	0
	Nieustalony	8	7	7	7	6	7

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią

Osoby niepełnosprawne, które ze względu na naruszenie sprawności organizmu nie mogą podjąć zatrudnienia na otwartym rynku pracy mogą znaleźć pracę m.in. w zakładach aktywności zawodowej.

Zakład aktywności zawodowej jest samodzielną formą prawną wprowadzoną ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Gmina, powiat, fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, może utworzyć wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę oraz uzyskać dla niej status zakładu aktywności zawodowej, jeżeli:

1. co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych w tej jednostce stanowią osoby niepełnosprawne, w szczególności skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy:
 - a. zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności,
 - b. zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Przy czym stan zatrudnienia wskazanych osób nie może być wyższy niż 35% ogółu zatrudnionych;
2. obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy, uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich, a także jest zapewniona doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;
3. przeznaczają uzyskane dochody na zakładowy fundusz aktywności;

4. uzyska pozytywną opinię starosty o potrzebie utworzenia zakładu aktywności zawodowej, z wyjątkiem przypadku, gdy organizatorem jest powiat.

Koszty utworzenia zakładów aktywności zawodowej są współfinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (z zastrzeżeniem, że maksymalne dofinansowanie kosztów utworzenia zakładu aktywności zawodowej wynosi w 2009 roku i w latach następnych – 65% kosztów), organizatora i innych źródeł. Zakłady te nie mogą prowadzić działalności polegającej na wytwarzaniu wyrobów przemysłu paliwowego, tytoniowego, spirytusowego, winiarskiego, piwowarskiego, a także pozostałych wyrobów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,5% oraz wyrobów z metali szlachetnych albo z udziałem tych metali lub handlu tymi wyrobami.

Natomiast koszty działania zakładów aktywności zawodowej są współfinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (z zastrzeżeniem, że maksymalne dofinansowanie ze środków Funduszu kosztów działania zakładu aktywności zawodowej wynosi w 2008 roku i w latach następnych – 90% kosztów, a utworzenia zakładu aktywności zawodowej wynosi w 2009 roku i w latach następnych – 65% tych kosztów) oraz ze środków samorządu województwa w wysokości co najmniej 10%, z tym że procentowy udział samorządu województwa w kosztach może być zmniejszany, pod warunkiem znalezienia innych źródeł finansowania działania zakładu aktywności zawodowej²⁹.

Decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu aktywności zawodowej potwierdzającą spełnianie wszystkich warunków wydaje wojewoda³⁰.

Z uwagi na szczególną rolę zakładów aktywności zawodowej oraz korzyści wynikające z ich działalności planowane jest utworzenie wskazanej jednostki na terenie powiatu nakielskiego.

3.2.2 Rehabilitacja społeczna

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym³¹.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej finansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Na terenie powiatu nakielskiego wykonuje je Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, gdzie do najważniejszych z nich należą dofinansowania:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,

²⁹ por. art. 29 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.)

³⁰ Por. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz. U. 2012 poz. 850)

³¹ art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.)

- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Ponadto do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w:

- warsztatach terapii zajęciowej,
- turnusach rehabilitacyjnych³².

3.2.2.1 Dofinansowanie funkcjonowania warsztatu terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja wskazanego celu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy³³.

Osoby niepełnosprawne są kierowane do warsztatów zgodnie ze wskazaniem zawartym w orzeczeniu o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Warsztaty zapewniają swoim uczestnikom możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty te realizują różne formy rehabilitacji przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej. Działania te służą przygotowaniu uczestników do aktywnego włączenia się w życie społeczne oraz podjęciu pracy zawodowej, rozwijają umiejętności nabyte, jak również wyposażają uczestnika w nowe umiejętności niezbędne do prowadzenia samodzielnego życia, podjęcia pracy lub nauki zawodu.

Na terenie powiatu nakielskiego działają trzy wskazane placówki:

1. Warsztat Terapii Zajęciowej „Pod Dębem” podlegający pod Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Kujawsko-Pomorski Oddział Regionalny Zarząd Oddziału Powiatowego w Nakle nad Notecią z siedzibą przy ul. Parkowej 8 w Nakle nad Notecią, który powstał 1 grudnia 2003 roku³⁴.

³² art. 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.)

³³ art. 10a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.)

2. Warsztat Terapii Zajęciowej „Pelikan” Ligii Kobiet Polskich Koła w Szubinie przy Kujawsko-Pomorskim Oddziale Wojewódzkim w Bydgoszczy z siedzibą przy ul. Sportowej 8 w Szubinie, który rozpoczął swoją działalność 1 grudnia 2004 roku³⁵.
3. Warsztat Terapii Zajęciowej „Nasz Dom” podlegający pod Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Kujawsko-Pomorski Oddział Regionalny Zarząd Oddziału Powiatowego w Nakle nad Notecią, który powstał 1 grudnia 2005 roku³⁶.

Koszty funkcjonowania warsztatów są pokrywane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz w 10 % z budżetu powiatu nakielskiego.

Tabela 20. Warsztaty Terapii Zajęciowej na terenie powiatu nakielskiego.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba uczestników zajęć	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w zł)
Warsztaty Terapii Zajęciowej (Mrocza, Szubin, Nakło nad Notecią)	2013	3	85	32	1 406 900
	2014	3	85	31	1 406 570
	2015	3	85	31	1 397 400

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Warsztatów Terapii Zajęciowej w Mroczy, Nakle nad Notecią i Szubinie.

3.2.2.2 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusie rehabilitacyjnym

Turnus oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu³⁷.

Czas trwania turnusu wynosi co najmniej 14 dni. Osoby niepełnosprawne są kierowane do uczestnictwa w turnusie na wniosek lekarza, pod którego opieką się znajdują. Z dofinansowania do turnusu może skorzystać osoba niepełnosprawna, która posiada ważne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności, niezdolności do pracy, zaliczeniu do jednej z grup inwalidów, stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydanym przed 1 stycznia 1998r. W przypadku otrzymania niskich środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ustala się pewne grupy, które mają pierwszeństwo w ubieganiu się o dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego. Są to przede wszystkim osoby

³⁴ Warsztat Terapii Zajęciowej „Pod Dębem” w Nakle nad Notecią, Historia WTZ, <http://www.wtznaklo.pl/historiawtz.htm> [dostęp: 13.10.2016r.]

³⁵ Warsztat Terapii Zajęciowej „Pelikan” w Szubinie, Informacje o nas, <http://wtzszubin.pl/informacje.htm> [dostęp: 13.10.2016r.]

³⁶ Warsztat Terapii Zajęciowej „Nasz Dom” w Mroczy, O warsztacie, <http://www.mrocza.pl/o-warsztacie.html> [dostęp: 13.10.2016r.]

³⁷ art. 10c ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.)

niepełnosprawne do 16 roku życia, osoby niepełnosprawne do 24 roku życia uczące się i niepracujące bez względu na stopień niepełnosprawności, osoby niepełnosprawne ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym.

Tabela 21. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym.

wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba osób, które uzyskały pomoc	229	200	155
Wartość dofinansowania w złotych	190 687	235 927	194 788

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

3.2.2.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze zostało rozdzielone przez ustawodawcę, gdzie:

- sprzęt rehabilitacyjny jest to sprzęt niezbędny do rehabilitacji ruchowej lub innej, zaleconej przez lekarza w warunkach domowych, a który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym.
- przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze są skatalogowane, a katalog jest załącznikiem do stosownego rozporządzenia ministra zdrowia. W rozporządzeniu zawarte są określone limity finansowania każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia, dlatego procentowe wskaźniki dofinansowań ze środków PFRON odnoszą się wprost do tych limitów.

Rozdzielenie tych dwóch kategorii wsparcia jest niezwykle istotne w kontekście sposobu wnioskowania o dofinansowanie. O ile bowiem o sprzęt rehabilitacyjny wnioskujemy podpierając się zaświadczeniem lekarza prowadzącego, o tyle przy przedmiotach ortopedycznych i środkach pomocniczych podstawowym dokumentem jest wniosek o zaopatrzenie w dany przedmiot, potwierdzony w oddziale Narodowego Funduszu Zdrowia³⁸.

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się:

- 1) osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, jeżeli:
 - a. przeciętny miesięczny dochód podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:
 - 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
 - 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej,

³⁸ Pomoc osobie niepełnosprawnej w miejscu jej zamieszkania, ABC osoby niepełnosprawnej, e-BIFRON nr 2/2012 <http://www.pfron.org.pl/ebi/popzednie-wydania/numer-12012-abc-osoby/pomoc-osobie-niepelnos/56,Przedmiotyortopedyczneisrodkipomocnicze.html> [dostęp: 28.10.2016r.]

- b. zachodzi potrzeba prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu tego sprzętu,
- 2) jeden raz w roku - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadzą działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych³⁹.

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny wynosi do 80% kosztów tego sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia⁴⁰.

Osoba niepełnosprawna może otrzymać wsparcie finansowe ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia na zakup przedmiotów ortopedycznych lub środków pomocniczych, jeżeli zgodnie z przepisami lekarz specjalista uzna, że pacjent musi korzystać z określonego przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego i wystawi na specjalnym formularzu na nazwisko pacjenta zlecenie na zaopatrzenie w wyrób medyczny będący przedmiotem ortopedycznym lub środkiem pomocniczym. (...) Refundacja danego środka czy przedmiotu przysługuje na konkretny okres czasu i dopiero po jego upływie możliwe jest wystawienie przez lekarza kolejnego wniosku na następny wyrób medyczny. Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje przedmioty ortopedyczne lub środki pomocnicze do wysokości limitu określonego w przepisach ministerstwa zdrowia. Jeśli cena przedmiotu jest wyższa niż cena określona limitem, oddział wojewódzki NFZ pokrywa koszt przedmiotu do wysokości limitu, a różnicę pomiędzy ceną brutto, a kwotą refundacji dopłaca pacjent. Sprzęt średniej i wysokiej jakości jest drogi i na jego zakup wiele osób niepełnosprawnych posiadających niskie dochody nie może sobie pozwolić. Biorąc to pod uwagę oraz potrzebę zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt takiej jakości, dzięki której zostaną zminimalizowane skutki niepełnosprawności, określono w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu możliwość dodatkowego finansowego wsparcia osób niepełnosprawnych w zakupie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. Zgodnie z powyższymi przepisami do zadań powiatu należy dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów⁴¹.

³⁹ §5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. 2015 poz. 926)

⁴⁰ §13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. 2015 poz. 926)

⁴¹ Informacja o systemie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Wsparcie finansowe i procedury postępowania, <http://niepelnosprawni.gov.pl/art,9,informacja-o-systemie-zaopatrzenia-w-przedmioty-ortopedyczne-i-srodki-pomocnicze-wsparcie-finansowe-i-procedury-postepowania> [dostęp: 28.10.2016r.]

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, których przeciętny miesięczny dochód podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej⁴².

Dofinansowanie udzielane jest na wniosek osoby niepełnosprawnej, do którego należy dołączyć między innymi:

- fakturę lub inny dokument potwierdzający zakup, wraz z potwierdzoną za zgodność, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, albo
- kopię zlecenia potwierdzonego przez Narodowy Fundusz Zdrowia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz termin realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji.

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wynosi do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany albo do 150% sumy kwoty limitu, wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit⁴³.

Tabela 22. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba osób, które uzyskały pomoc	597	325	365
Wartość dofinansowania w złotych	389 995	391 354	476 977

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

⁴² §5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. 2015 poz. 926)

⁴³ §13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. 2015 poz. 926)

3.2.2.4 Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się

Realizacja zadań w ramach likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem. O dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych mogą starać się osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości, bądź też posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują.

Natomiast w przypadku likwidacji barier technicznych i w komunikowaniu się o dofinansowanie mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych nie przysługuje, jeżeli osoba niepełnosprawna w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku korzystała z dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na te cele. Wysokość dofinansowania wskazanych zadań wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Ewentualne dofinansowanie nie obejmuje kosztów poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON⁴⁴.

Tabela 23. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych oraz technicznych i w komunikowaniu się.

wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	9	31	40
Wartość dofinansowania w złotych	19 600	100 836	131 294

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

3.2.2.5 Dofinansowanie sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych

W powiecie nakielskim działa kilkanaście organizacji pozarządowych, które w swoich szeregach zrzeszają także osoby niepełnosprawne, zarówno dorośle oraz dzieci i młodzież, z różnymi schorzeniami natury somatycznej i psychicznej. Prowadząc nieodpłatną działalność statutową współpracują z organami władzy publicznej, samorządami, kościołem, pracodawcami oraz środkami masowego przekazu oraz udzielają wsparcia samym zainteresowanym i ich rodzinom. Ponadto jednostki organizują spotkania edukacyjne z zakresu promocji zdrowia i wielu innych dziedzin życia, aktywizują do działania poprzez biwaki, turnusy rehabilitacyjne, wycieczki krajoznawczo-turystyczne, festyny, spotkania kulturalne, imprezy sportowe a także inicjują i wspierają działania charytatywne

⁴⁴ por. §6, § 9 ust. 3 - 4, §13 ust. 4 rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. 2015 poz. 926)

podjęwane przez inne podmioty na terenie powiatu nakielskiego. Działania te służą integracji ze środowiskiem lokalnym.

Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez co najmniej 2 lata przed dniem złożenia wniosku, udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania, udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób niepełnosprawnych. Przy czym wysokość dofinansowania wynosi do 60% kosztów przedsięwzięcia⁴⁵.

Tabela 24. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki.

wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Liczba dofinansowanych imprez	16	18	13	12
Liczba niepełnosprawnych uczestników	1077	380	322	212
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	53 215	39 983	26 726	23 291

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Organizacje pozarządowe z terenu powiatu nakielskiego działające na rzecz osób niepełnosprawnych:

1. **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów** jest organizacją pozarządową, samodzielną i niezależną. Działa na rzecz poprawy warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich samotności, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Wyróżnia się:
 - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Nakle nad Notecią,
 - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Terenowy Nr 6 w Ślesinie,
 - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło nr 4 w Sadkach,
 - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Mroczy,
 - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Szubinie,
 - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Minikowie.
2. **Polski Związek Niewidomych** jest największą organizacją w Polsce zrzeszającą osoby niewidome oraz słabo widzące i działającą na ich rzecz, posiadającą status Organizacji Pożytku Publicznego. Związek pomaga osobom tracącym wzrok i ich bliskim w odnalezieniu się w nowej sytuacji. Uczy jak być samodzielnym oraz jak aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Pracuje na rzecz

⁴⁵ §4, §13 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. 2015 poz. 926)

systemowych rozwiązań ułatwiających funkcjonowanie osób z dysfunkcją wzroku i dba o ich właściwe postrzeganie. Wyróżnia się:

- Koło Powiatowe Polskiego Związku Niewidomych w Nakle nad Notecią,
- Polski Związek Niewidomych, Koło terenowe w Nakle, Oddział w Kcyni.

3. **Polskie Towarzystwo Diabetyków**, którego działalność skierowana jest na udzielanie pomocy osobom chorych na cukrzycę oraz dbaniem o jakość leczenia cukrzycy. Na terenie powiatu funkcjonuje:

- Polskie Towarzystwo Diabetyków Koło Miejsko-Powiatowe Nakło nad Notecią,
- Polskie Towarzystwo Diabetyków Zarząd Koła Nr 11 w Szubinie,
- Polskie Towarzystwo Diabetyków Koło Terenowe w Kcyni.

4. **Klub Pacjenta „Przystań Nadziei” w Mroczy** działa pod egidą Fundacji Przystań Nadziei z siedzibą w Bydgoszczy jako placówka terenowa fundacji działająca na rzecz osób niepełnosprawnych z powodu schizofrenii i ich rodzin z terenu powiatu nakielskiego. Klub pacjenta „Przystań Nadziei” prowadzi:

- zajęcia z psychiatrą, psychologiem i terapeutą zajęciowym,
- organizuje wycieczki integracyjne, imprezy okolicznościowe: np. andrzejki, wigilia, imprezy propagujące idee Fundacji: „Obchody Dnia Solidarności”,
- turnusy rehabilitacyjne.

5. **Towarzystwo Przyjaciół Dzieci** jest ogólnopolskim, pozarządowym stowarzyszeniem, które prowadzi działalność pożytku publicznego na rzecz dzieci wymagających ratunku i pomocy. Podopiecznymi organizacji są dzieci przewlekle chore i niepełnosprawne, dzieci i rodziny znajdujące się w trudnych warunkach życiowych. Zajmuje się kształceniem, leczeniem i terapią dzieci, rozwijaniem i upowszechnianiem rodzinnych form opieki, pomocy i wsparcia dla rodzin, profilaktyką uzależnień, organizowaniem turnusów rehabilitacyjnych, wycieczek i biwaków, prowadzeniem rehabilitacji społecznej i zawodowej. Na terenie powiatu nakielskiego funkcjonuje Zarząd Oddziału Powiatowego w Nakle nad Notecią prowadzący Warsztat Terapii Zajęciowej „Pod Dębem” w Nakle nad Notecią oraz Warsztat Terapii Zajęciowej „Nasz Dom” w Mroczy.

6. **Polski Czerwony Krzyż**, którego działania ukierunkowane są przede wszystkim na rzecz potrzebujących, uwrażliwianie społeczeństwa na krzywdę ludzką i promocję idei niesienia bezinteresownej pomocy. Wyróżnia się:

- Polski Czerwony Krzyż Koło w Szubinie,
- Polski Czerwony Krzyż Koło Zarząd Rejonowy w Nakle nad Notecią.

7. **Związek Harcerstwa Polskiego**, którego zadaniem jest szeroko rozumiane wychowywanie młodego człowieka, czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań. Zakres działania Związku obejmuje m.in. prowadzenie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, a w szczególności rehabilitację i rewalidację dzieci niepełnosprawnych, a także resocjalizację dzieci nieprzystosowanych społecznie. W powiecie nakielskim działa Chorągiew Kujawsko-Pomorska Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Nakło nad Notecią oraz w Szubinie.
8. **Liga Kobiet Polskich**, której celem jest inicjowanie, organizowanie i prowadzenie wszechstronnej pomocy na rzecz ogółu społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, dzieci i rodzin oraz różnych grup podmiotów wyodrębnionych ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa. Na terenie powiatu nakielskiego Liga Kobiet Polskich Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki w Bydgoszczy jest organem prowadzącym Warsztat Terapii Zajęciowej „Pelikan” Ligii Kobiet Polskich Koła w Szubinie. Celem działalności Warsztatu jest rehabilitacja społeczna i zawodowa, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę indywidualnych możliwości. Uczestnikami placówki są osoby z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową.

Ponadto w ewidencji organizacji działających na terenie powiatu nakielskiego prowadzonej przez Wydział Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią wyróżnia się szereg stowarzyszeń, których celem głównym bądź szczegółowym jest działalność na rzecz osób niepełnosprawnych⁴⁶:

- Mroteckie Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych w Mroczy,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Chomętowo i Okolic "Lepsze Jutro",
- Stowarzyszenie Inicjatyw Rozwoju Rynarzewa,
- Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne na Rzecz Rozwoju Wsi Parafii p.w. Michała Archanioła w Dębowie,
- Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży z Wadami Rozwojowymi "Podaj rękę",
- Kujawsko – Pomorskie Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu "Judym" w Kończakowie,
- Fundacja „Salus Homini”,
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Sadki,
- Fundacja "CIVITAS",

⁴⁶ Krajowy Rejestr Sądowy – organizacje działające na terenie powiatu nakielskiego - stan na dzień 28 października 2016r. <https://pow-nakielski.rbp.mojregion.info/wp-content/uploads/sites/206/2016/09/Ewidencja-KRS-www-pa%C5%BA.2.2016.pdf> [dostęp: 09.11.2016r.]

- Stowarzyszenie Przyjaciół Młodzieży „PUELLA”,
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe "Piast",
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Nasza Krajna i Pałuki”,
- Stowarzyszenie „Razem Raźniej”,
- Nakielskie Stowarzyszenie,
- Promocji Sportu „MEZAR”,
- Stowarzyszenie Razem dla Gminy Kcynia,
- Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Społecznej "Twój Przyjaciel",
- Stowarzyszenie Producentów Owoców i Warzyw "Cuiavia",
- Klub Turystyki "NOTEĆ",
- Stowarzyszenie Razem dla Trójki w Nakle nad Notecią,
- Fundacja Wspierania Edukacji im. ks. Stanisława Staszica,
- Fundacja Pomocy Osobom Przewlekłe i Nieuleczalnie Chorym im. Jana Pawła II - Cud życia,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. prof. Emila Chroboczka,
- Stowarzyszenie "Św. Mikołaja",
- Stowarzyszenie Ogrodowe "ŻURCZYN",
- Stowarzyszenie Pałucki Ośrodek Badań i Edukacji,
- Stowarzyszenie Inspiracja SI,
- Stowarzyszenie Razem dla Wsi Żurawia – Włodzimierzewo,
- Fundacja „Dla Ciebie”.

O dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych sportu, kultury turystyki i rekreacji ubiegają się także szkoły i przedszkola, w których działają klasy integracyjne, gdzie w ramach otrzymanych środków organizują festyny, wycieczki, pikniki, których uczestnikami są niepełnosprawni uczniowie.

3.2.2.6 Pilotażowy Program „Aktywny samorząd”

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią od 2012 roku rozpoczęło realizację pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” dofinansowywanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne z orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym oraz dzieci do 16 roku życia posiadające orzeczenie o niepełnosprawności. Realizacja przedsięwzięcia dla powiatu obejmuje dwa moduły:

- Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową,
- Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Tabela 25. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”.

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
	MODUŁ I	MODUŁ II	MODUŁ I	MODUŁ II	MODUŁ I	MODUŁ II
Liczba złożonych wniosków	19	40	15	35	9	41
Liczba zrealizowanych wniosków (wypłata środków PFRON)	12	39	14	32	9	39
Kwota dofinansowania	66 825	76 088	63 059	91 740	13 964	106 061

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

W 2016 roku dofinansowanie można było uzyskać w następujących obszarach:

1. Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową:

Obszar A – likwidacja bariery transportowej:

Zadanie 1: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dofinansowanie zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu).

Zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B (dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania prawa jazdy kategorii B, w szczególności: kursu i egzaminów na prawo jazdy kategorii B oraz w przypadku kursu poza miejscowością zamieszkania: zakwaterowania, wyżywienia w okresie trwania kursu, dojazdu).

Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dofinansowanie zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania).

Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania (dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania).

Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym).

Zadanie 3: pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości (dofinansowanie zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne oraz refundacja kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem PFRON lub kosztów dojazdu eksperta PFRON na spotkanie z adresatem programu).

Zadanie 4: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości) (dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, refundacja kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem PFRON lub kosztów dojazdu eksperta PFRON na spotkanie z adresatem programu).

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dofinansowanie lub refundacja kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem)).

2. Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (program „Student II” do 2012 roku realizowany przez Oddział Kujawsko-Pomorski PFRON w Toruniu).

3.3 Pomoc i opieka specjalistyczna dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu

Na terenie powiatu nakielskiego osoby niepełnosprawne jako grupa szczególnie zagrożona wykluczeniem społecznym, objęta jest wsparciem różnych instytucji w ramach realizowanych zadań.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej⁴⁷. Pośród danych jednostek z gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin niepełnosprawność stanowi jeden z czołowych obok ubóstwa i bezrobocia powodów udzielania pomocy.

Tabela 26. Udzielenie pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego.

Jednostka	rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
MGOPS Kcynia	2013	271	667
	2014	248	662
	2015	235	638
MGOPS Mrocza	2013	121	355
	2014	117	306
	2015	120	299
MGOPS Nakło nad Notecią	2013	382	936
	2014	416	958
	2015	397	878
GOPS Sadki	2013	75	204
	2014	79	223
	2015	71	199
MGOPS Szubin	2013	306	806
	2014	311	828
	2015	337	872

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2015” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

⁴⁷ art. 110 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930)

Tabela 27. Wybrane rodzaje pomocy i świadczeń dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego.

wyszczególnienie	MGOPS Kcynia			MGOPS Mrocza			MGOPS Nakło nad Notecią			GOPS Sadki			MGOPS Szubin		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ZASIŁEK OKRESOWY Z TYTUŁU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI															
Liczba osób	65	54	60	39	16	26	40	33	44	22	18	12	60	56	56
Liczba świadczeń	421	332	311	133	57	129	90	95	132	49	41	29	268	223	225
Kwota świadczeń w złotych	128 097	83 901	86 901	40 944	11 507	29 439	25 276	31 275	30 912	14 473	9 997	9 387	61 132	67 187	69 254
ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE															
Liczba świadczeń	1 360	991	966	754	481	513	19 890	1 365	1 508	0	387	443	1 608	1 259	1 409
Kwota świadczeń w złotych	747 362	722 227	1 155 080	438 529	353 353	613 800	1 095 944	1 005 647	1 762 737	341 068	285 979	530 000	889 435	925 389	1 662 953
DODATEK DO ŚWIADCZENIA PIELĘGNACYJNEGO															
Liczba świadczeń	427	6	0	228	0	0	672	7	8	196	380	4	534	12	0
Kwota świadczeń w złotych	42 700	600	0	22 800	0	0	67 200	700	11 800	19 600	76 000	800	53 400	1 200	0
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA NIEPEŁNOSPRAWNEGO DZIECKA															
Liczba świadczeń	1 651	1 470	1 453	940	799	840	3 117	2 850	2 677	671	673	684	2 335	2 381	2 457
Kwota świadczeń w złotych	252 603	224 910	222 910	143 820	122 247	128 520	476 901	436 050	409 581	102 663	102 969	104 652	357 255	364 293	375 921
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O ZNA CZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI															
Liczba świadczeń	2 077	1 825	1 765	1 121	1 130	1 179	4 113	3 965	3 927	1 027	936	964	3 301	2 980	2 687
Kwota świadczeń w złotych	317 781	279 225	270 045	171 513	172 890	180 890	629 289	606 645	600 831	157 131	143 208	147 492	505 053	455 940	411 111
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O UMIARKOWANYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI, KTÓRA POWSTAŁA PRZED UKOŃCZENIEM 21 ROKU ŻYCIA															
Liczba świadczeń	1 333	1 280	1 274	944	918	917	2 627	2 582	2 650	707	723	695	1 595	1 544	1 581
Kwota świadczeń w złotych	203 949	195 840	194 922	144 432	140 454	140 301	401 931	395 046	405 450	108 171	110 619	106 335	244 035	236 232	241 893
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY															
Liczba świadczeń	28	92	296	9	14	73	148	292	512	0	128	137	49	93	191
Kwota świadczeń w złotych	14 439	46 575	151 754	4 316	7 280	36 938	73 165	148 928	262 444	0	66 179	67 755	24 388	46 921	97 379
ZASIŁEK DLA OPIEKUNA															
Liczba świadczeń	x	1 083	585	x	511	265	x	999	603	x	341	128	x	51	450
Kwota świadczeń w złotych	x	591 324	303 264	x	247 243	135 408	x	510 259	311 571	x	166 210	66 369	x	441 323	231 504

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Ponadto na terenie powiatu nakielskiego osoby niepełnosprawne mają dostęp do opieki całodobowej w Domu Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią i dziennej w środowiskowym Domu Samopomocy w Nakle nad Notecią.

Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią jest przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych. Jego celem jest zapewnienie całodobowej opieki oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających, religijnych i społecznych na poziomie obowiązującego standardu. Jednostka przygotowana jest na przyjęcie 74 mieszkańców. Do dyspozycji pensjonariuszy przeznaczone są nowoczesnie wyposażone gabinety fizykoterapii, hydroterapii i kinezyterapii oraz cztery sale dziennego pobytu. Dom posiada własną kuchnię i stołówkę. (...) Kadre domu stanowią pracownicy z odpowiednimi kompetencjami w zakresie udzielania wsparcia i pomocy osobom przewlekle somatycznie chorym: psycholog, pielęgniarki, rehabilitanci, opiekunowie, instruktorzy terapii zajęciowej, pracownik socjalny, instruktor do spraw kulturalno-oświatowych, dietetyk, kapelan. Mieszkańcy są objęci opieką lekarską i pielęgniarską⁴⁸.

Tabela 28. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – dom pomoc społecznej.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba miejsc w placówce	Liczba osób korzystających	Liczba osób umieszczonych	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówki
Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią	2013	1	74	81	8	62	2 786 285
	2014	1	74	83	14	61	2 771 852
	2015	1	74	89	17	63	3 093 741

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Domu Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią.

Zadania powiatu z zakresu ochrony zdrowia psychicznego wypełnia Środowiskowy Dom Samopomocy w Nakle nad Notecią, którego celem jest wsparcie i rehabilitacja osób z zaburzeniami emocjonalnymi, psychicznymi oraz z niepełnosprawnością intelektualną. (...) Placówka przeznaczona jest dla 22 osób dorosłych, do dyspozycji których pozostają świetlice, łazienki, podręczna kuchnia. Zajęcia prowadzi wyspecjalizowana kadra, w której skład wchodzi kierownik, księgowa, trzech pedagogów i pielęgniarka. Wszyscy pracownicy posiadają przygotowanie pedagogiczne oraz specjalistyczne m.in. w zakresie terapii zajęciowej, psychoterapii, socjoterapii⁴⁹. Placówka realizuje założenia zawarte w Narodowym Programie Zdrowia.

Tabela 29. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – ośrodki wsparcia.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba miejsc w placówce	Liczba osób korzystających	Liczba osób umieszczonych	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówki
Środowiskowy Dom Samopomocy w Nakle nad Notecią	2013	1	22	24	22	6	361 102
	2014	1	22	24	22	6	351 189
	2015	1	22	27	22	7	363 292

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Środowiskowego Domu Samopomocy w Nakle nad Notecią.

⁴⁸ Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią, Podstawowe informacje, <http://www.dps-naklo.org/articles.php> [dostęp: 19.10.2016r.]

⁴⁹ Środowiskowy Dom Samopomocy w Nakle nad Notecią, O nas, <http://sds-naklo.org/index.php?i=1> [dostęp: 19.10.2016r.]

W planach inwestycyjnych powiatu nakielskiego znajduje się kompleksowa rewitalizacja i przebudowa budynku po szkole podstawowej w Paterku, w którym ma powstać Centrum Akceptacji i Aktywizacji Społecznej. W budynku miejsce znajdą Środowiskowy Dom Samopomocy i Warsztaty Terapii Zajęciowej, które obecnie mają siedzibę w budynku Domu Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią. Ponadto w ramach rewitalizacji w piwnicy miałyby powstać Izba Pamięci, z której będą mogli korzystać wszyscy zainteresowani⁵⁰.

Zgodnie z artykułem 68 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy ma prawo do ochrony zdrowia. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Ponadto są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku oraz do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska, jak również popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży⁵¹.

Na terenie powiatu nakielskiego zapewniana jest opieka zdrowotna na dwóch poziomach podstawowym i specjalistycznym (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nowy Szpital w Nakle i Szubinie). W 2014 roku funkcjonowało 28 przychodni, gdzie liczba udzielonych porad wynosiła 6,1 w przeliczeniu na jednego mieszkańca⁵².

Zakłady opieki zdrowotnej są częściowo dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych w postaci podjazdów, likwidacji progów, czy poręczy. Placówki świadczą, poza podstawową opieką zdrowotną, także usługi specjalistyczne i rehabilitacyjne.

Ponadto przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Medicus” w Nakle nad Notecią funkcjonuje hospicjum domowe sprawujące opiekę nad chorymi terminalnie oraz ich rodzinami w warunkach domowych.

Istotnym problemem jest niewystarczająca baza rehabilitacyjna, zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. Istniejące obecnie na terenie powiatu nakielskiego przychodnie rehabilitacyjne nie zabezpieczają w pełni potrzeb w tym zakresie. Czas oczekiwania na realizację zleceń medycznych wynosi kilka miesięcy.

W przypadku sytuacji kryzysowej ocenianej jako trudna i przełomowa, która może przydarzyć się każdemu w dowolnym momencie życia (np. choroba, niepełnosprawność) można skorzystać z pomocy wyspecjalizowanych służb kryzysowych bądź powołanych do tego jednostek udzielających pomocy poprzez instytucjonalne działania pomocowe w postaci interwencji kryzysowej. Na wskazane działania składają się różne formy pomocy w tym psychologiczna i prawna.

⁵⁰ por. <http://powiat-nakielski.pl/pl/contents/content/13/2533>

⁵¹ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.* (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.)

⁵² Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny Województwo Kujawsko – Pomorskie 2015 - Podregiony, Powiaty, Gminy*

Przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią istnieje Punkt Interwencji Kryzysowej, gdzie można bezpłatnie uzyskać pomoc psychologiczną, terapeutyczną i prawną.

Ponadto od 1 stycznia 2016 roku na mocy ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej na terenie powiatu realizowane jest zadanie polegające na udzielaniu obywatelom nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przed sądowym, a także nieodpłatnej informacji prawnej⁵³.

Wsparcie świadczone jest przez adwokatów i radców prawnych w punktach pomocy prawnej zlokalizowanych w Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie. Ponadto Fundacja Civitas z siedzibą w Nakle nad Notecią obsługuje punkt nieodpłatnej pomocy prawnej, gdzie udziela porad w Kcyni i Mroczy.

3.4 Dostosowanie infrastruktury powiatu do potrzeb osób niepełnosprawnych

Stan przystosowania powiatu nakielskiego do potrzeb osób niepełnosprawnych przedstawiono na podstawie ankiet oceniających dostosowanie infrastruktury gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin dla niepełnosprawnych mieszkańców.

1. **Gmina Kcynia** posiada 6 szkół częściowo przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych:

- Gimnazjum w Chwaliszewie (podjazd, łazienka),
- Szkoła Podstawowa w Kcyni (podjazd),
- Zespół Szkół w Dziewierzewie (wejście do budynku bez progu),
- Zespół Szkół Technicznych w Kcyni (szyny podjazdowe, łazienka w Kompleksie Sportowo – Rehabilitacyjnym),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Kcyni (łazienka, podjazd),
- Szkoła Podstawowa im. bł. M. Karłowskiej w Dobieszewie (wejście do budynku bez progu, szerokie drzwi, dostosowany teren i dojazd do szkoły – utwardzone chodniki).

Ponadto na terenie gminy znajduje się 5 obiektów sportowych przystosowanych dla osób niepełnosprawnych (boisko Orlik, sala sportowa w Kcyni przy ul. Jurczyka, sala sportowa przy szkole podstawowej w Kcyni, boisko przy ul. Powstańców Wielkopolskich w Kcyni, sala przy gimnazjum w Chwaliszewie). Natomiast urzędy nie są w pełni przystosowane dla wskazanej grupy beneficjentów. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni posiada podjazdy umożliwiające wjazd do obiektu. Natomiast budynek Urzędu Miejskiego w Kcyni posiada łazienkę dostosowaną do potrzeb niepełnosprawnych, jednakże wjazd do budynku osoby na wózku jest praktycznie niemożliwy. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasza Przychodnia” w Kcyni jest w pełni przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (podjazdy z każdej strony obiektu, szerokie drzwi, łazienki dla osób niepełnosprawnych, bezkolizyjny

⁵³ por. ustawa z dnia 5 sierpnia 2015r. o nieodpłatnej pomocy prawnej (Dz. U. 2015 poz. 1255)

dostęp do recepcji, gabinetów i punktu zabiegowego). Na terenie gminy znajdują się apteki i przystanki PKS dostosowane dla niepełnosprawnych. Gmina określiła swój poziom przystosowania na poziomie dobrym uzasadniając to tym, iż nie wszystkie obiekty są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, jednakże ten stan ulega ciągłej poprawie.

2. **Gmina Mrocza** posiada 4 szkoły nie w pełnym stopniu przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych:

- Szkoła Podstawowa w Mroczy (podjazd),
- Gimnazjum w Mroczy (winda, podjazd, toaleta),
- Szkoła Podstawowa w Witosławiu (podjazdy),
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kosowie + „Mini Akademia” (wjazd bez progu).

Cztery obiekty sportowe znajdujące się na terenie gminy są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (sala gimnastyczna przy gimnazjum w Mroczy, orlik przy szkole podstawowej w Mroczy, sala widowiskowo – sportowa w Mroczy, Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Mroczy). Urząd Miasta i Gminy w Mroczy został zaopatrzony w podjazd, a biuro obsługi klienta dla ułatwienia umieszczono na parterze. Natomiast w Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej i Urzędzie Stanu Cywilnego w Mroczy brak jest udogodnień dla osób niepełnosprawnych. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej posiada podjazd dla osób mających problemy z poruszaniem się. Ponadto apteki znajdujące się na terenie gminy w 50% są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym jedna apteka posiada podjazd. W ankiecie wskazano, że na dworcu PKS i przystankach wyeliminowano bariery dla osób niepełnosprawnych. Gmina określa swój stopień przystosowania na poziomie dobrym uzasadniając to tym, iż na miarę posiadanych środków finansowych obiekty użyteczności publicznej są sukcesywnie dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

3. **Gmina Nakło nad Notecią** posiada 3 szkoły częściowo przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych:

- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia w Nakle nad Notecią,
- Szkoła Podstawowa nr 4 w Nakle nad Notecią,
- Szkoła w Paterku

Na terenie gminy znajduje się 7 obiektów sportowych przystosowanych do osób niepełnosprawnych (przy Szkole Podstawowej nr 2 i Gimnazjum nr 3 w Nakle nad Notecią oraz Zespole Szkół w Ślesinie, Paterku, Występie i Potulicach). Jednakże urzędy na terenie gminy są dostosowane do obsługi osób niepełnosprawnych np. budynek ośrodka pomocy społecznej. Budynek Urzędu Miasta i Gminy mają odpowiednie podjazdy. Ponadto obiekty służby zdrowia

oraz apteki na terenie gminy są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, czego nie można stwierdzić o dworcu PKS oraz przystankach. Gmina określiła swój poziom przystosowania jako dobry, uzasadniając to tym, że obiekty gminne są na bieżąco modernizowane i remontowane w celu poprawy ich funkcjonalności i dostosowania dla osób niepełnosprawnych.

4. **Gmina Sadki** posiada 2 szkoły częściowo przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych:

- Szkoła Podstawowa w Sadkach (pochylnia – dostęp na parter);
- Szkoła Podstawowa w Dębowie (dostęp bezpośrednio z poziomu parteru).

Obiektami sportowymi na terenie gminy przystosowanymi do potrzeb osób niepełnosprawnych są boisko sportowe i Orlik w Sadkach. Natomiast najbardziej dostosowanymi urządzeniami są Urząd Gminy w Sadkach wyposażony w wejście na poziomie terenu (bez progów) i windę oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkach, gdzie jest zamontowana pochylnia. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Gminna Przychodnia w Sadkach zaopatrzony jest w pochylnie dla osób niepełnosprawnych, która zapewnia dostęp na parter budynku. Ponadto apteki i przystanki PKS na terenie gminy są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Gmina określa swój stopień przystosowania na poziomie dobrym uzasadniając to, że większość obiektów publicznych zapewnia dostęp dla osób niepełnosprawnych poprzez wyposażenie w odpowiednie urządzenia techniczne (pochylnie).

5. **Gmina Szubin** posiada 3 szkoły częściowo przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, które mają podjazdy dla osób na wózku inwalidzkim na poziomie parteru:

- Szkoła Podstawowa w Królikowie,
- Szkoła Podstawowa w Turze,
- Przedszkole nr 3 w Szubinie.

W obiektach sportowych nie są wyeliminowane bariery dla osób niepełnosprawnych. Urzędy na terenie gminy są częściowo przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej posiada windę dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową. Z kolei budynek Urzędu Miejskiego posiada podjazd dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim (tylko do poziomu parteru) i planowane jest założenie windy. Obiekty służby zdrowia także są częściowo dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk” w Szubinie przy ul. Bema i przychodnia w Rynarzewie posiadają podjazd dla wózków. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Domowy” przy ul. Winnica w Szubinie ma wejście z poziomu chodnika. Budynki szpitala w Szubinie posiadają podjazdy, windę lub wejścia (wjazd) z poziomu chodnika. Na terenie gminy znajdują się apteki i przystanki PKS przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Gmina określiła swój

stopień przystosowania na poziomie dobrym uzasadniając to tym, że infrastruktura jest w jakimś stopniu przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych i jest systematycznie poprawiana.

4. REALIZACJA PROGRAMU

Realizacja zadań będzie uzależniona od wielu czynników w tym od zaangażowania nie tylko pracowników administracji samorządowej, ale także różnych instytucji, fundacji, związków wyznaniowych i organizacji społecznych oraz osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Zintegrowana działalność na wskazanych płaszczyznach daje szansę na usprawnienie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym, poprawę ich warunków życia oraz pełniejszą integrację ze środowiskiem.

4.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych technik analitycznych, która służy uporządkowaniu zebranych informacji (S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia). Analiza ta ukazuje słabe i mocne strony działania w powiecie na rzecz osób niepełnosprawnych. Informacje te stanowią podstawę do określenia szans i zagrożeń jakie niesie za sobą realizowanie ustalonych zadań.

Tabela 30. Analiza SWOT dla problemu niepełnosprawności w powiecie nakielskim.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • realizacja zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i zatrudniania osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków PFRON, • dofinansowanie ze środków PFRON (do turnusów rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych), • realizacja pilotażowego programu "Aktywny Samorząd", • funkcjonowanie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nakle nad Notecią, • funkcjonowanie 3 Warsztatów Terapii Zajęciowej w Nakle nad Notecią, Mroczy i Szubinie, • możliwość korzystania z usług i porad Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Nakle nad Notecią i Filii w Szubinie • funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy w Nakle nad Notecią • działanie Punktu Interwencji Kryzysowej świadczącego bezpłatną pomoc prawną i psychologiczną, • świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej, • funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, • szkoły o kształceniu specjalnym na terenie powiatu, • działalność hospicjum domowego przy NZOZ "Medicus" w Nakle nad Notecią, opieka paliatywna. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne), • niska świadomość społeczna na temat osób niepełnosprawnych, • niska świadomość osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach, • brak odpowiedniej liczby zakładów rehabilitacyjnych, • utrudniony dostęp do usług opiekuńczych osób niepełnosprawnych z terenu wsi, • niedostateczna ilość pracowników - specjalistów w pracy z osobami niepełnosprawnymi, • niewystarczająca liczba pracowników instytucji publicznych posługujących się językiem migowym, • niepełny przepływ informacji i słaba współpraca między podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, • niska świadomość pracodawców o możliwościach i warunkach zatrudnienia osób niepełnosprawnych, • brak zakładów aktywności zawodowej, • niewystarczające środki finansowe na rehabilitację osób niepełnosprawnych w stosunku do potrzeb, • szereg barier komunikacyjnych, transportowych, architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się oraz psychologicznych, • niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier architektonicznych w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej, • możliwość pozyskiwania środków finansowych z PFRON, Funduszu Pracy oraz środków finansowych z Ministerstwa Edukacji na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, • likwidacja barier transportowych, • zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, • wzrost dostępności do edukacji, • wzrost poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych, • zwiększenie integracji między jednostkami realizującymi zadania z zakresu pomocy osobom niepełnosprawnym, • zwiększenie i utrwalenie doświadczeń w danym obszarze poprzez nawiązanie kontaktów z innymi środowiskami działającymi na rzecz niepełnosprawnych, • większy dostęp do informacji w zakresie świadczonej pomocy instytucjonalnej, • przełamanie stereotypów panujących w społeczeństwie, • rozwój wolontariatu, • zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych, w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, • zwiększenie świadomości osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach. 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie środków finansowych PFRON na realizację zadań wynikających z ustawy, • brak środków własnych na realizację programów unijnych, • negatywne wzorce zachowań społecznych, • mity i stereotypy panujące w społeczeństwie na temat osób niepełnosprawnych, • dyskryminacja osób niepełnosprawnych wynikająca z niskiej świadomości społecznej, • opór w zintegrowaniu działań instytucji zaangażowanych w realizację programu, • brak możliwości edukacyjnych osób niepełnosprawnych mieszkających na wsi, • brak aktywności organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Źródło: opracowanie własne

4.2 Cel główny i cele szczegółowe Programu

Celem głównym Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu nakielskiego na lata 2017-2021 jest integracja i wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych, a więc stworzenie możliwie najlepszych warunków do uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

Cele szczegółowe Programu:

1. Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy.

Każdy człowiek ma prawo wiedzieć, jakie przysługują mu przywileje. Znajomość praw jest podstawą do ubiegania się o udzielenie pomocy, a co za tym idzie polepszenie warunków życia. Osoby niepełnosprawne mają możliwość korzystania z wielu form wsparcia ze strony państwa, społeczności lokalnej, organizacji działających na ich rzecz w różnych dziedzinach życia. Bardzo dużą przeszkodę stanowi tutaj brak lub niski poziom ich wiedzy na ten temat. Dlatego też ważnym elementem działania na rzecz osób niepełnosprawnych jest przepływ informacji pomiędzy nimi, a instytucjami publicznymi. Istotne jest przekazywanie wiadomości o prawach w taki sposób, aby dotarły one do jak najszerszego grona zainteresowanych, wykorzystując różne nośniki przekazywania informacji, dostosowane zarówno do osób starszych, jak i młodych.

Istotnym czynnikiem podniesienia świadomości osób niepełnosprawnych jest także współpraca instytucji działających na ich rzecz. Ważne jest, aby kadra zajmująca się osobami niepełnosprawnymi posiadała podstawową wiedzę z zakresu pracy innych instytucji w powiecie, działających na rzecz tej samej grupy społecznej. Ta wiedza skutkować będzie właściwym kierowaniem osób niepełnosprawnych w odpowiednie miejsce, celem załatwienia konkretnej sprawy. Pozwoli to uniknąć błędzenia osób niepełnosprawnych w urzędach, instytucjach, w których ciężko się odnaleźć człowiekowi zdrowemu, a co dopiero wymagającemu wsparcia, pomocy i/lub opieki.

Zadania do realizacji:

- opracowanie materiałów promocyjno-informacyjnych i edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i środowiska lokalnego,
- propagowanie informacji i organizowanie spotkań o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.

Oczekiwane efekty:

- zwiększenie świadomości osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach,
- podniesienie poziomu wiedzy na temat dostępnej oferty pomocowej.

2. Pomoc psychologiczna i prawna osobom niepełnosprawnym.

Osobom niepełnosprawnym, jako grupie społecznej znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji nie tylko zawodowej, ale także społecznej towarzyszy poczucie izolacji, braku zrozumienia i akceptacji ze strony pełnosprawnych członków społeczeństwa, a także najbliższej rodziny. Bariera tkwi także w samych osobach niepełnosprawnych, które nie potrafią poradzić sobie ze swoją niepełnosprawnością i z konsekwencjami, które z niej wynikają, zarówno tymi społecznymi, jak i prawnymi. Dlatego też bardzo ważnym elementem ich rehabilitacji jest zapewnienie im fachowej pomocy psychologicznej, a także prawnej, z której mogą skorzystać sami zainteresowani, jak i ich rodziny. Dodatkową szczególną grupą osób niepełnosprawnych, którą należy objąć opieką specjalistyczną są dzieci i młodzież, a także ich rodzice.

Zadania do realizacji:

- zapewnienie wsparcia specjalistycznego (w tym psychologicznego i prawnego) osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom na terenie powiatu nakielskiego,
- orzecznictwo osób niepełnosprawnych,
- diagnoza, terapia i wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych,

- podejmowanie działań, przedsięwzięć, konsultacji i programów na rzecz osób niepełnosprawnych, ich rodzin i środowiska lokalnego w tym w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu wskazanej grupy beneficjentów.

Oczekiwane rezultaty:

- polepszenie jakości funkcjonowania osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez uzyskanie wsparcia specjalistycznego (w tym psychologicznego, prawnego),
- ułatwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z przysługujących im praw,
- podnoszenie poziomu świadomości na temat przysługujących praw i możliwości ich egzekwowania.

3. Stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości do uczestnictwa w życiu społecznym.

Osoby niepełnosprawne to jedna z grup osób zagrożonych marginalizacją, a jakość ich życia w dużym stopniu związana jest ograniczeniami z jakimi borykają się na co dzień. Poprzez likwidację różnego rodzaju barier mają szansę na lepsze funkcjonowanie w środowisku i włączenie się do uczestnictwa w życiu społecznym, a co za tym idzie mają większe możliwości aby stać się integralną częścią społeczeństwa, traktowaną na równi z osobami pełnosprawnymi.

Zadania do realizacji:

- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny,
- dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych dla niepełnosprawnych dzieci, młodzieży, osób dorosłych oraz ich opiekunów,
- dofinansowanie działania warsztatów terapii zajęciowej,
- wsparcie finansowe organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki,
- likwidacja barier technicznych i w komunikowaniu się mających na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem,
- likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych (dla osób, które mają trudności w poruszaniu się),
- likwidacja barier funkcjonalnych w budynkach użyteczności publicznej,
- zmniejszenie i/lub likwidacja barier transportowych,
- dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego w tym dla obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
- likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym.

Oczekiwane rezultaty:

- zmniejszenie lub wyeliminowanie barier funkcjonalnych ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji,
- stworzenie warunków do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

4. Zwiększenie możliwości funkcjonowania osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Zgodnie z Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych osoby te mają prawo do „pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych”. Zadaniem instytucji publicznych jest stworzenie osobom niepełnosprawnym odpowiednich warunków do realizowania się w pracy zawodowej lub przekwalifikowania się, zdobycia odpowiednich umiejętności, które pozwolą odnaleźć się na rynku pracy.

Zadania do realizacji:

- diagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych w celu ustalenia odpowiednich instrumentów rynku pracy i potrzeb szkoleniowych osób niepełnosprawnych w tym poszukujących pracy,
- organizowanie szkoleń, kursów i innych form aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych,
- przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej,
- tworzenie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych poprzez refundację pracodawcy kosztów wyposażenia stanowisk pracy osoby niepełnosprawnej,
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej,
- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych,
- uzyskanie niezbędnych kwalifikacji do podjęcia pracy zarobkowej,
- dostosowanie umiejętności do wymogów rynku pracy,
- podniesienie poziomu własnej wartości.

5. Współpraca instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Poza strefą instytucjonalną, w działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, bardzo ważną rolę odgrywają organizacje pozarządowe. Skupiają one osoby niepełnosprawne, kierując swoją uwagę na poprawę jakości ich funkcjonowania, uczą samodzielności, radzenia sobie z chorobą,

stwarzając warunki do lepszego życia. Osoby niepełnosprawne mają kontakt z innymi ludźmi będącymi w takiej samej sytuacji, czyli chorymi, wymagającymi wsparcia. Jednocześnie poprzez wyjazdy, spotkania, festyny, imprezy mają kontakt z pełnosprawnymi członkami społeczeństwa, co wpływa pozytywnie na obie strony, jak również zapobiega marginalizacji.

Zadania do realizacji:

- udzielanie wsparcia finansowego dla organizacji, fundacji, stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach dofinansowania sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie działania warsztatów terapii zajęciowej,
- wspieranie nowo powstałych organizacji skupiających osoby niepełnosprawne.

Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

4.3 Adresaci

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu nakielskiego na lata 2017 – 2021 jest adresowany do osób niepełnosprawnych, ich rodzin i najbliższego otoczenia, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

4.4 Teren i czas działania

Program będzie realizowany na obszarze powiatu nakielskiego w latach 2017 – 2021.

4.5 Harmonogram działań programu

Tabela 31. Harmonogram działań programu.

CEL GŁÓWNY: INTEGRACJA I WYRÓWNYWANIE SZANS OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I PEŁNOSPRAWNYCH, A WIĘC STWORZENIE MOŻLIWIE NAJLEPSZYCH WARUNKÓW DO UCZESTNICTWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM			
Zadanie	Odpowiedzialny za realizację	Termin realizacji	Wskaźniki
Cel szczegółowy 1. Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach			
<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie materiałów promocyjno – informacyjnych i edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i środowiska lokalnego, • propagowanie informacji i organizowanie spotkań o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Starostwo Powiatowe • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • Powiatowy Urząd Pracy • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna • Urzędy Miejskie i Gminne 	<p>zadanie o charakterze ciągłym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaj propagowanych informacji i ilość wydanych materiałów promocyjno-edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i środowiska lokalnego, • ilość spotkań organizowanych dla osób niepełnosprawnych, • ilość osób niepełnosprawnych i ich rodzin korzystających z oferowanych form wsparcia.
Cel szczegółowy 2. Pomoc psychologiczna i prawna osobom niepełnosprawnym			
<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie wsparcia specjalistycznego (w tym psychologicznego i prawnego) osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom na terenie powiatu nakielskiego, • orzecznictwo osób niepełnosprawnych, • diagnoza, terapia i wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych, • podejmowanie działań, przedsięwzięć, konsultacji i programów na rzecz osób niepełnosprawnych, ich rodzin i środowiska lokalnego w tym w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu wskazanej grupy beneficjentów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • Punkt Interwencji Kryzysowej • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna 	<p>zadanie o charakterze ciągłym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaj i zakres wsparcia specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin na terenie powiatu nakielskiego, • liczba dzieci niepełnosprawnych, u których diagnozowano poziom rozwoju, potrzeb, możliwości i zaburzeń rozwojowych, • liczba wydanych orzeczeń, • liczba diagnozowanych dzieci oraz rodzaje podjętych terapii wspomagających ich rozwój, • liczba i rodzaj podejmowanych działań, przedsięwzięć, konsultacji i programów na rzecz osób niepełnosprawnych, ich rodzin i środowiska lokalnego.
Cel szczegółowy 3. Stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości do uczestnictwa w życiu społecznym			
<ul style="list-style-type: none"> • dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny, • dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych dla niepełnosprawnych dzieci, młodzieży, osób dorosłych oraz ich opiekunów, • dofinansowanie działania warsztatów terapii zajęciowej, • wsparcie finansowe organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki, 	<ul style="list-style-type: none"> • Starostwo Powiatowe • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 	<p>zadanie o charakterze ciągłym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj przyznanych dofinansowań ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • liczba działających warsztatów terapii zajęciowej, • liczba przyznanych dofinansowań do likwidacji barier funkcjonalnych

<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier technicznych i w komunikowaniu się mających na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, • likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych (dla osób, które mają trudności w poruszaniu się), • likwidacja barier funkcjonalnych w budynkach użyteczności publicznej, • zmniejszenie i/lub likwidacja barier transportowych, • dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego w tym dla obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, • likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym. 			
Cel szczegółowy 4. Zwiększenie możliwości funkcjonowania osób niepełnosprawnych na rynku pracy			
<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych w celu ustalenia odpowiednich instrumentów rynku pracy i potrzeb szkoleniowych osób niepełnosprawnych w tym poszukujących pracy, • organizowanie szkoleń, kursów i innych form aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych, • przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, • tworzenie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych poprzez refundację pracodawcy kosztów wyposażenia stanowisk pracy osoby niepełnosprawnej, • pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, • pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Urząd Pracy • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 	zadanie o charakterze ciągłym	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość i rodzaj form aktywizacji osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne, • dane statystyczne dotyczące zjawiska bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych, • ilość osób otrzymujących środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, • ilość utworzonych stanowisk pracy ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • ilość osób korzystających z dofinansowania opieki dla osoby zależnej, • ilość osób korzystających z dofinansowania do szkolnictwa na poziomie wyższym.
Cel szczegółowy 5. Współpraca instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych			
<ul style="list-style-type: none"> • udzielanie wsparcia finansowego dla organizacji, fundacji, stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach dofinansowania sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, • dofinansowanie działania warsztatów terapii zajęciowej, • wspieranie nowo powstałych organizacji skupiających osoby niepełnosprawne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Starostwo Powiatowe • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 	zadanie o charakterze ciągłym	<ul style="list-style-type: none"> • ilość środków finansowych przeznaczonych na organizacje, fundacje, stowarzyszenia, • ilość środków przeznaczonych na działalność warsztatów terapii zajęciowej, • ilość organizacji pozarządowych otrzymujących wsparcie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Źródło: opracowanie własne

4.6 Finansowanie programu

Na zasięg przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych, podejmowanych w latach 2017-2021, będą miały wpływ zarówno inicjatywy i możliwości finansowe jednostek samorządowych, jak również przepisy prawne dotyczące tej sfery działań. Zadania realizowane będą ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżetu powiatu i gmin, środków zewnętrznych czy też innych pozyskanych źródeł.

5. MONITORING I EWALUACJA

Niniejszy program jest dokumentem otwartym, co oznacza możliwość podejmowania innych zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, które nie zostały w nim zawarte. Realizacja działań będzie następowała w sposób ciągły do 2021 roku.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie koordynować monitorowanie programu, które odbywać się będzie w oparciu o wskaźniki realizacji projektu.

Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o dane zebrane podczas monitoringu przeprowadzonego na podstawie informacji z jednostek współuczestniczących w programie. Realizacja Programu zależeć będzie od współpracy z organami, instytucjami, służbami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu nakielskiego na rzecz osób niepełnosprawnych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie składało sprawozdanie Radzie Powiatu z realizacji Programu raz do roku w ramach corocznego sprawozdania z działalności Centrum.

6. PODSUMOWANIE

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu nakielskiego na lata 2017-2021 przedstawia diagnozę niepełnosprawności tak ważną do rozpoznania skali zjawiska oraz wskazania obszarów problemowych. Określa również cele szczegółowe, które mają prowadzić do osiągnięcia celu głównego oraz wskazuje efekty wynikające z realizacji zadań. Program ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych, wspierać i umacniać ich prawa, eliminować wszelkie przejawy dyskryminacji oraz przyczynić się do stworzenia osobom niepełnosprawnym warunków umożliwiających możliwie pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Skuteczną realizację tego celu mają zapewnić zaplanowane działania na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

7. ŹRÓDŁO UZYSKANIA DANYCH

Dane wykorzystane w Programie zostały pozyskane z następujących instytucji:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
2. Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią,
3. Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nakle nad Notecią,
4. Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią,
5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Oddział w Bydgoszczy),
6. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (Oddział Regionalny w Bydgoszczy),
7. Urząd Miejski w Kcyni,
8. Urząd Miasta i Gminy w Mroczy,
9. Urząd Miasta i Gminy w Nakle nad Notecią,
10. Urząd Gminy w Sadkach,
11. Urząd Miejski w Szubinie,
12. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni,
13. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mroczy,
14. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią,
15. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkach,
16. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szubinie.

8. ZAŁĄCZNIKI

Tabela 1. Liczba złożonych wniosków i wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.	10
Tabela 2. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności (stan na 31 grudnia danego roku).....	11
Tabela 3. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według wieku.	11
Tabela 4. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według płci.	11
Tabela 5. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według poziomu wykształcenia.	12
Tabela 6. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności.....	13
Tabela 7. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności według wieku.	13
Tabela 8. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności według płci.	14
Tabela 9. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności ze względu na symbol przyczyny niepełnosprawności.	14
Tabela 10. Uprawnienia osób niepełnosprawnych.	17
Tabela 11. Wartość środków na rehabilitację osób niepełnosprawnych w powiecie nakielskim.....	18
Tabela 12. Aktywizacja osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne.	19
Tabela 13. Liczba osób niepełnosprawnych ubiegających się o przyznanie środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podjęcie działalności gospodarczej.	19

Tabela 14. Liczba pracodawców ubiegających się o refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.	20
Tabela 15. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według wykształcenia.	20
Tabela 16. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według wieku.	20
Tabela 17. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według czasu pozostania bez pracy.	21
Tabela 18. Osoby niepełnosprawne bezrobotne według stażu pracy.	21
Tabela 19. Ewidencja osób niepełnosprawnych bezrobotnych w poszczególnych półroczach.	21
Tabela 20. Warsztaty Terapii Zajęciowej na terenie powiatu nakielskiego.	25
Tabela 21. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym.	26
Tabela 22. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.	28
Tabela 23. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych oraz technicznych i w komunikowaniu się.	29
Tabela 24. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki.	30
Tabela 25. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”.	34
Tabela 26. Udzielenie pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego.	35
Tabela 27. Wybrane rodzaje pomocy i świadczeń dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego.	36
Tabela 28. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – dom pomoc społecznej.	37
Tabela 29. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – ośrodki wsparcia.	37
Tabela 30. Analiza SWOT dla problemu niepełnosprawności w powiecie nakielskim.	42
Tabela 31. Harmonogram działań programu.	48